

OPINNÄYTETYÖ

Yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen asumisyksikössä X –
henkilöstön näkökulma

Alexi Alexandersson

Yhteisöpedagogi

(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

(12/2024)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi AMK

Tekijä: Alexi Alexandersson

Opinnäytetyön nimi: Yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen asumisyksikössä X - henkilöstön näkökulma

Sivumäärä: 31 ja 5 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Tarja Jukkala

Työn tilaaja(t): Asumisyksikkö X

Tämän opinnäytetyön ideana on tutkia, miten asumisyksikössä X voitaisiin lisätä yhteisöllisyyttä ja asukkaiden osallistumista henkilökunnan näkökulmasta. Asumisyksikön nimeä ei julkaista, jotta haavoittuvassa asemassa olevat asiakkaat voivat säilyttää anonymiteettinsä.

Yhteisöllisyys ja osallistuminen ovat tärkeitä asioita, sillä ne tekevät asukkaiden elämästä mukavampaa ja antavat arkeen merkitystä. Työssä käydään läpi tapoja ja käytäntöjä, joiden avulla työntekijät voivat auttaa asukkaita tuntemaan itsensä enemmän osaksi porukkaa ja rohkaista heitä osallistumaan eri aktiviteetteihin.

Kehittämistyössä käytettiin sekä kyselyitä että haastatteluja. Kysely lähetettiin kaikille 20 työntekijälle, joista 14 vastasi. Lisäksi haastateltiin seitsemää työntekijää, mukaan lukien yksikön johtaja, neljä ohjaajaa, kaksi sosiaaliohjaajaa ja yksi sairaanhoitaja. Näin saatiin monipuolinen näkymä työntekijöiden ajatuksiin ja kokemuksiin.

Tulokset osoittavat, että yhteisöllisyyden ja osallistumisen tukeminen vaatii aikaa ja työntekijöiden aktiivista läsnäoloa arjessa. Erityisesti korostettiin käytännönläheisiä tapoja, joilla asukkaat voivat osallistua ja tuntea kuuluvansa yhteisöön. Työ antaa yksikölle konkreettisia kehitysehdotuksia, joilla henkilöstö voi lisätä yhteisöllisyyttä ja tukea asukkaita osallistumaan arjen toimintoihin entistä paremmin.

Asiasanat: yhteisöllisyys, osallisuus, henkilökunnan näkökulma, asumisyksikkö

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community Educator

Author: Alexi Alexandersson
Title: Increasing communality and inclusion in housing unit X – staff's view
Number of Pages: 31 and 5 attachment pages
Supervisor(s): Tarja Jukkala
Commissioned by: Housing unit X

The purpose of this thesis is to explore ways to enhance community and participation in Housing Unit X from the staff's perspective. The name of the housing unit will not be published to allow vulnerable clients to maintain their anonymity.

Community and participation are essential, as they make residents' lives more enjoyable and bring meaning to everyday life. This thesis examines methods and practices that staff can use to help residents feel more integrated into the community and encourage them to participate in various activities.

The study utilized both a survey and interviews. The survey was sent to all 20 employees, with 14 responses received. In addition, seven employees were interviewed, including the unit director, four counselors, two social counselors, and one nurse. This provided a diverse view of the staff's thoughts and experiences.

The results indicate that supporting community and participation requires time and the active presence of staff in everyday interactions. Practical ways were particularly highlighted to encourage residents to participate and feel part of the community. The study provides concrete recommendations for the unit on how staff can increase community and support residents in engaging more effectively in daily activities.

Keywords: community, participation, staff perspective, housing unit

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA TILAAJA.....	8
	2.1 Toimintaympäristö.....	8
	2.2 Tilaaja.....	9
3	TIETOPERUSTA.....	10
	3.1 Yhteisöllisyyden käsite.....	10
	3.2 Osallisuuden käsite.....	11
	3.3 Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vaikutus hyvinvointiin.....	12
	3.4 Osallisuuden edistäminen ja sen vaikutukset.....	13
4	KEHITTÄMISTYÖSSÄ KÄYTETYT MENETELMÄT.....	15
	4.1 Laadullinen tutkimus.....	15
	4.2 Kysely ja haastattelu.....	16
5	TULOKSET JA ANALYYSI.....	18
	5.1 Yhteisöllisyyden toteutuminen asumisyksikössä.....	18
	5.2 Osallisuuden toteutuminen asumisyksikössä.....	21
	5.3 Yhteisöllisyyden ja osallisuuden haasteet.....	23
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET.....	24
	6.1 Kehittämisehdotukset.....	24
	6.2 Yhteenveto.....	26
7	POHDINTA.....	27
	7.1 Luotettavuus.....	27

7.2 Eettisyys	28
7.3 Oma oppiminen ja kehittyminen.....	28
7.4 Merkitys ammattialalle	29
7.5 Ajankohtaisuus ja tulevaisuuden näkymät	30
7.6 Lopuksi.....	30
LÄHTEET	31

1 JOHDANTO

Yhteisöllisyys ja osallisuus ovat tärkeitä tekijöitä hyvinvoinnin edistämässä kaikissa elämän osa-alueissa, mutta erityisen merkittävässä roolissa ne ovat asumisyksiköissä, joissa asukkaat elävät tiiviissä vuorovaikutuksessa toistensa ja henkilökunnan kanssa. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan, miten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta voidaan lisätä X-asumisyksikössä henkilöstön näkökulmasta. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen on keskeistä, jotta asumisyksikön asukkaat tuntevat olevansa osa yhteisöä ja voivat vaikuttaa omaan elämäänsä ja asumisympäristöönsä (Hyyppä 2005, s. 9-24).

Opinnäytetyön taustalla on ajatus siitä, että henkilökunnalla on keskeinen rooli yhteisöllisyyden ja osallisuuden mahdollistajina. He ovat päivittäin vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa ja voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa siihen, miten asukkaat kokevat osallisuutensa ja yhteisönsä. Henkilökunnan näkemykset ja kokemukset ovat tämän vuoksi arvokkaita, kun pohditaan keinoja näiden yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamiseksi. Opinnäytetyössä pyritään tuomaan esiin henkilöstön havaintoja ja kehittämideoita, jotka voivat tukea yksikön toimintaa yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisäämisessä.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää henkilökunnan kokemuksia ja käsityksiä siitä, millä tavoin yhteisöllisyyttä ja osallisuutta voidaan edistää asumisyksikössä X. Lisäksi tavoitteena on löytää konkreettisia toimintamalleja, joita voidaan hyödyntää yksikön arjessa. Kysely tehdään koko henkilökunnalle, joka koostuu 20 työntekijästä. Tämän lisäksi suoritetaan syvällisempiä haastatteluja muutamien ohjaajien, sosiaaliohjaajien, sairaanhoitajan sekä yksikönjohtajan kanssa. Kyselyn ja haastattelujen avulla saadaan monipuolinen kuva siitä, miten yhteisöllisyys ja osallisuus koetaan eri näkökulmista ja mitkä ovat niiden edistämiseen liittyvät haasteet ja mahdollisuudet.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja tärkeä, sillä yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemus vaikuttaa merkittävästi asukkaiden elämänlaatuun ja tyytyväisyyteen. Yhteisöllisyys luo yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka voi vähentää yksinäisyyttä ja parantaa sosiaalista kanssakäymistä. Osallisuus taas antaa asukkaille mahdollisuuden vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäristöönsä, mikä vahvistaa heidän itsenäisyyttään ja itsearvostustaan. Henkilökunnan rooli on näiden tekijöiden toteutumisessa keskeinen, joten on tärkeää selvittää, millaisia näkemyksiä ja kokemuksia henkilökunnalla on ja miten heidän työskentelyään voitaisiin tukea entistä paremmin.

Tässä opinnäytetyössä pyritään siis syventämään ymmärrystä yhteisöllisyyden ja osallisuuden merkityksestä asumisyksikössä, ja löytämään keinoja, joilla nämä asiat saadaan paremmin toteutumaan. Kehittämistyön tulokset voivat tarjota arvokasta tietoa yksikön johtamiselle ja kehittämistyölle, ja toivon, että löydetyt ideat ja ehdotukset voivat myös toimia esimerkkinä muille vastaavanlaisille yksiköille.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA TILAAJA

Tämän opinnäytetyö toteutettiin pääkaupunkiseudulla sijaitsevassa asumisyksikössä. Yksikössä korostetaan turvallista arkea, kuntoutumista ja asukkaiden osallisuuden vahvistamista. Työn tilaaja on nimettömänä pysyvä organisaatio, joka haluaa kehittää toimintaansa erityisesti yhteisöllisyyden näkökulmasta.

Opinnäytetyössä keskitytään henkilöstön näkemyksiin yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutumisesta yksikössä.

2.1 Toimintaympäristö

Opinnäytetyön toimintaympäristönä toimii pääkaupunkiseudulla sijaitseva asumisyksikkö X, joka tarjoaa ympärivuorokautista tukea aikuisille, joilla on monimuotoisia tuen tarpeita. Asumisyksikkö palvelee erityisesti henkilöitä, joilla on mielenterveys- tai päihdeongelmia, ja joiden itsenäinen asuminen vaatii jatkuvaa ohjausta ja kuntouttavaa tukea. Asumisyksikön tavoitteena on luoda turvallinen ympäristö, jossa asukkaat voivat elää mahdollisimman itsenäisesti, mutta samalla saaden tarvitsemaansa tukea.

Yksikön henkilökunta koostuu eri alojen ammattilaisista, kuten ohjaajista, sosiaalihoitajista, sairaanhoitajista sekä yksikönjohtajasta. Henkilöstön tehtävänä on tukea asukkaita arjen haasteissa, auttaa heitä kuntoutumisessa sekä edistää heidän osallisuuttaan yksikön sisällä. Erityisen tärkeänä nähdään asukkaiden sosiaalinen osallistuminen ja yhteisön jäseneksi tuleminen. Yksikössä pyritään luomaan ilmapiiri, jossa jokainen asukas tuntee kuuluvansa yhteisöön ja voi vaikuttaa omaan elämäänsä.

2.2 Tilaaja

Tämän opinnäytetyön tilaajana toimii asumisyksikkö X, joka haluaa kehittää toimintaansa yhteisöllisyyden ja osallisuuden näkökulmasta. Tilaaja pysyy nimettömänä, koska asiakaskunta on haavoittuvassa asemassa. Asiakkaiden yksityisyyden suojaaminen on ensisijainen tavoite, eikä tästä syystä tarkempia tietoja organisaatiosta tai asiakaskunnasta voida julkaista.

Tilaajalla on tarve saada selville, miten henkilöstö näkee yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutuvan yksikössä, ja miten näitä asioita voisi edelleen parantaa. Asumisyksikön johto haluaa saada konkreettisia kehitysehdotuksia, joilla asukkaiden osallisuutta ja aktiivista osallistumista yksikön toimintaan voitaisiin vahvistaa. Tämän kehittämistyön avulla tilaaja pyrkii löytämään uusia toimintatapoja, joilla asukkaiden hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä voitaisiin edistää entisestään.

3 TIETOPERUSTA

Yhteisöllisyys ja osallisuus ovat keskeisiä käsitteitä monilla elämänalueilla. Ne muodostavat perustan ihmisten väliselle vuorovaikutukselle, yhteenkuuluvuuden tunteelle ja aktiiviselle osallistumiselle. Yhteisöllisyys liittyy usein ihmisten tapaan kuulua johonkin ryhmään tai yhteisöön, kun taas osallisuus keskittyy yksilön mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäristöönsä. Näiden käsitteiden merkitys on korostunut erityisesti asiakaslähtöisessä palveluiden kehittämisessä ja yhteiskunnallisessa toiminnassa. Tässä luvussa tarkastellaan sekä yhteisöllisyyden että osallisuuden käsitteitä niiden teoreettisten määritelmien ja käytännön sovelusten näkökulmasta.

3.1 Yhteisöllisyyden käsite

Yhteisöllisyydellä tarkoitetaan yleensä ihmisten yhteenkuuluvuutta ja tunnetta, että he kuuluvat johonkin ryhmään (Filander & Vanhalakka-Ruoho, 2009, s. 41). Tällainen yhteenkuuluvuus voi syntyä esimerkiksi alueellisesti, eli ihmiset tuntevat kuuluvansa samaan yhteisöön asuinpaikan perusteella, vaikka he eivät aina edes tunne toisiaan. Yhteisö voi olla myös muodollinen, esimerkiksi opiskelijoiden yhdistys, jossa jäsenet liittyvät yhteen yhteisen tavoitteen vuoksi. Suomessa yhteisöllisyys on muuttunut viime vuosina, kun kuntia on yhdistelty suuremmiksi kokonaisuuksiksi, ja tämä on tuonut mukanaan uusia yhteisöjä ja identiteettejä (Filander & Vanhalakka-Ruoho, 2009, s. 41).

Toisaalta yhteisöllisyyden käsite voidaan yhdistää myös sosiaaliseen pääomaan, joka tarkoittaa ihmisten välisiä suhteita ja verkostoja, jotka auttavat heitä saavuttamaan tavoitteitaan. Sosiaalinen pääoma on ollut tärkeitä keskustelunaiheita erityisesti sosiaalitieteissä, ja sitä on tutkittu laajasti, sillä se nähdään usein hyvinvoinnin ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta olennaisena. Yhteisöllisyyden kautta syntyvät suhteet voivat esimerkiksi lisätä luottamusta ja parantaa ihmisten kykyä tehdä yhteistyötä (Hyypä 2002, s. 48-49).

Laajasti ajatellen yhteisöllisyys voidaan nähdä myös pohjoismaisessa mallissa, jossa korostetaan kansalaisosallistumista ja julkista hallintoa. Suomessa esimerkiksi vapaaehtoistyö on merkittävä osa yhteisöllisyyttä, ja yhteiskunnassa arvostetaan ihmisten mahdollisuuksia osallistua yhteisten asioiden hoitoon. Tämä voi tarkoittaa vaikkapa osallistumista yhdistystoimintaan tai talkoisiin. Yhteisöllisyys luo näin perustan kansalaisten luottamukselle toisiaan ja yhteiskuntaa kohtaan, mikä tukee kestävästä kehitystä ja sosiaalista hyvinvointia (Hyypä 2002, s. 52-53).

3.2 Osallisuuden käsite

Osallisuus on melko hankala käsite, koska se ei ole aivan yksinkertaisesti määriteltävissä. Osallisuus liittyy pitkälti siihen, miten ihminen itse kokee osallistuvansa asioihin, ja jokaisen kokemus voi olla erilainen. Osallisuudesta on olemassa monenlaisia tulkintoja ja tapoja lähestyä sitä. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriö pitää osallisuutta sellaisena, että kansalaiset osallistuvat aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan ja kehittävät yhdessä palveluja. Tämä voi tarkoittaa vaikkapa sitä, että ihmiset voivat vaikuttaa siihen, millaisia palveluja he saavat tai miten niitä järjestetään. Oikeusministeriön mukaan osallisuus taas liittyy enemmän perusoikeuksiin ja demokratiaan, eli siihen, että kaikilla kansalaisilla on tasapuoliset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon, palveluihin tai erilaisiin yhteiskunnan asioihin. Toisin sanoen, se tarkoittaa sitä, että kaikilla on oikeus tulla kuulluksi ja osallistua tavalla tai toisella. (Isola ym., 2017, s. 5.)

Osallisuudesta puhutaan paljon myös erilaisissa keskusteluissa, ja se on noussut esiin etenkin asiakaslähtöisyyden myötä. Osallisuus ja asiakaslähtöisyys voivat kuulostaa samalta, mutta niillä on eroja, jotka on hyvä tuoda esille. Kun puhutaan osallisuudesta, kyse on yleensä siitä, miten asiakas kokee osallistumisen ja miten hänen osallistumistaan tuetaan. Asiakaslähtöisyys taas tarkoittaa enemmänkin sitä, miten palveluntarjoaja tai työntekijä järjestää toimintansa asiakkaan tarpeiden mukaan. Näitä kahta käsitettä ei siis pidä sekoittaa toisiinsa. Osallisuuden ymmärtämisessä ja selittämisessä käytetään myös erilaisia teorioita, jotka auttavat hahmottamaan ihmisten toimintaa. Esimerkiksi ne voivat selittää sitä, miten resurssit jaetaan tai miten ihmisten tarpeet huomioidaan eri tilanteissa. Teoriat antavat ikään kuin työkaluja ymmärtää

paremmin, miksi ja miten ihmiset osallistuvat ja miten se vaikuttaa heidän elämäänsä. (Kähkönen, 2018, s. 21–23; Isola ym., s. 9.)

3.3 Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vaikutus hyvinvointiin

Yhteisöllisyys ja osallisuus vaikuttavat merkittävästi ihmisten hyvinvointiin monin tavoin. Yksi keskeisimmistä vaikutuksista on yksinäisyyden väheneminen. Kun ihmiset kokevat kuuluvansa johonkin yhteisöön, he eivät ole yksin, vaan voivat saada tukea ja apua toisilta. Tämä yhteisön tarjoama tuki estää eristäytymistä ja tuo turvaa, mikä puolestaan vähentää stressiä ja parantaa mielenterveyttä. Yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen liittyvät aktiviteetit, kuten yhteiset kulttuuriharrastukset tai vapaaehtoistyö, voivat lisätä elämän mielekkyyden tunnetta ja edistää positiivista asennetta elämään. (Hyypä 2011, s. 17.)

Yhteisöllinen osallistuminen ei paranna ainoastaan psyykkistä hyvinvointia, vaan sillä on myös fyysisiä terveyshyötyjä. Tutkimuksissa on osoitettu, että kulttuuriin osallistuminen ja säännöllinen sosiaalinen kanssakäyminen voivat edistää fyysistä terveyttä, koska ne rohkaisevat aktiiviseen elämäntapaan. Yhteisön tarjoama tuki voi myös edistää terveellisten elämäntapojen omaksumista, kuten liikunnan lisäämistä ja parempaa ruokavaliota. Yhteisöllisesti aktiivisilla henkilöillä on todettu olevan pidempi elinikä verrattuna passiivisempiin, sillä aktiivinen osallistuminen tukee sekä fyysistä että henkistä hyvinvointia. (Hyypä 2011, s. 17.)

Yhteisön luottamuksen ja keskinäisen tuen merkitys on myös suuri. Ihmiset, jotka kokevat luottavansa toisiinsa ja ympäröivään yhteisöön, ovat usein vähemmän altistuneet stressille ja ahdistukselle. Luottamus auttaa hallitsemaan vaikeita tilanteita ja tarjoaa turvallisuuden tunnetta. Tämä puolestaan edistää elämänhallintaa ja parantaa elämänlaatua. Toisin sanoen yhteisön tuki ja osallistuminen luovat ympäristön, jossa yksilöt voivat kokea elämänsä helpommin hallittavaksi ja vähemmän stressaavaksi. (Hyypä 2011, s. 17.)

Sosiaalinen pääoma, eli yhteisön tarjoamat verkostot ja suhteet, vaikuttavat myös merkittävästi yksilön hyvinvointiin. Tällaiset suhteet auttavat ihmisiä saavuttamaan tavoitteitaan ja tarjoavat turvaverkon, johon tukeutua vaikeina aikoina. Sosiaalisen pääoman vahvistaminen yhteisössä ei rajoitu vain nuoriin tai lapsiin, vaan se on mahdollista myös aikuisuudessa. Kulttuuriharrastukset, vapaaehtoistoiminta ja yhteisön aktiviteetit tarjoavat mahdollisuuksia kasvattaa sosiaalisia verkostoja ja parantaa osallisuutta. (Hyypä 2011, s. 17-18.)

Kaiken kaikkiaan yhteisöllisyys ja osallisuus ovat tärkeitä hyvinvointia parantavia tekijöitä. Ne tarjoavat yksilöille tukea, luottamusta ja mahdollisuuden kokea itsensä osaksi yhteisöä, joka voi edistää fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Yhteisöön kuuluminen auttaa suojaamaan eristäytymiseltä ja vähentää terveysongelmien riskiä. Tämä puolestaan luo pohjan paremmalle elämänlaadulle ja pidentää elinikää. (Hyypä 2011, s. 17-18.)

3.4 Osallisuuden edistäminen ja sen vaikutukset

Osallisuus on tärkeä osa hyvinvointia. Kun ihminen kokee, ettei hän kuulu mihinkään tai ei ole osa yhteisöä, tämä voi johtaa vakaviin mielenterveysongelmiin, yksinäisyyteen ja siihen, että oma työkyky heikkenee. Toisaalta, kun ihmiset kokevat, että he ovat mukana jossain, että heidän äänensä kuuluu ja että he voivat vaikuttaa elämäänsä ja ympäristöönsä, tämä lisää turvallisuuden tunnetta ja itseluottamusta. Osallisuus auttaa myös uskomaan siihen, että tulevaisuus voi olla parempi, ja antaa toivoa omista mahdollisuuksista. Tavoitteena on luoda ympäristöjä, joissa eriarvoisuus ja syrjäytyminen vähenevät, ja kaikki voivat kokea itsensä osaksi yhteiskuntaa.

Osallisuus voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen. Ensimmäinen niistä on henkilökohtainen osallisuus. Tämä tarkoittaa sitä, että ihmisellä on vapaus elää omaa elämäänsä omalla tavallaan ja valita itse, mihin hän haluaa osallistua. Kun ihmisillä on mahdollisuus päättää, mihin asioihin he haluavat sitoutua, se parantaa heidän hyvinvointiaan. Toinen osallisuuden alue on yhteisöosallisuus. Tähän kuuluu se, että ihmisillä on mahdollisuus olla osa itselleen tärkeitä ryhmiä ja yhteisöjä, sekä vaikuttaa asioihin, jotka heille ovat tärkeitä. Tällöin ihmiset kokevat itsensä merkityksellisiksi ja voivat aktiivisesti vaikuttaa elämäänsä. Kolmas osa-alue on yhteinen hyvä,

joka viittaa yhteisiin toimiin ja arvoihin, joiden kautta ihmiset voivat kokea yhteenkuuluvuutta ja jakaa yhteistä hyvää. Tällöin he nauttivat yhteisönsä tuottamasta arvostuksesta ja voivat osallistua yhteisiin projekteihin.

Kun halutaan edistää osallisuutta, on tärkeää, että ihmisille annetaan mahdollisuus valita itse, mihin he haluavat osallistua. Osallistuminen ei saisi olla pakotettua, vaan se tulisi tapahtua omasta halusta. Samalla osallistujien tarpeet ja toiveet on otettava huomioon, ja heidän kanssaan on löydettävä ratkaisuja, jotka sopivat heidän elämäntilanteeseensa. Osallistujia tulee kohdella kunnioittavasti, eikä heitä pidä luokitella tai leimata. Lisäksi on tärkeää löytää ne ihmiset, jotka ovat jääneet yksin, ja saada heidät mukaan toimintaan. Osallisuuden edistämisen tulee tapahtua yhteistyössä, ja toiminnan tulisi tukea osallistujan mahdollisuuksia vaikuttaa myös muilla elämänalueilla.

Yhteiskunnan tulisi luoda olosuhteet, joissa ihmiset voivat vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäristöönsä. Työelämän ulkopuolella oleville tulisi antaa mahdollisuus tuoda osaamisensa esiin ja saada se tunnustetuksi. Osallisuuden kokemus vahvistaa yksilön uskoa omiin mahdollisuuksiinsa ja motivoi häntä tarttumaan elämän tarjoamiin mahdollisuuksiin. Tällöin ihmisten kyky toimia itsenäisesti ja vaikuttaa omaan elämäänsä kasvaa, mikä parantaa heidän elämänlaatuaan ja hyvinvointiaan. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, n.d.)

4 KEHITTÄMISTYÖSSÄ KÄYTETYT MENETELMÄT

4.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus keskittyy siihen, että ymmärretään tutkimuskohteen luonteenpiirteitä, merkityksiä ja sitä, miten ihmiset kokevat ja tulkitsevat ympäröivän maailman. Tämä menetelmä on erityisen hyödyllinen silloin, kun halutaan tutkia ilmiöiden syvällisiä merkityksiä eikä niinkään määrällisiä tai tilastollisia tekijöitä.

Laadullinen tutkimus on usein subjektiivista – eli tutkitaan, miten ihmiset kokevat tiettyjä asioita ja minkälaista merkitystä he antavat niille. Tähän liittyy myös se, että ilmiöitä tarkastellaan niiden omassa ympäristössä ja kontekstissa, jotta saadaan kokonaisvaltainen kuva siitä, mistä on kyse. Esimerkiksi jos tutkitaan yhteisön osallistumista, sen merkityksiä ei voida täysin ymmärtää ilman, että otetaan huomioon kulttuurinen tausta ja yksilöiden kokemukset.

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään monenlaisia menetelmiä. Yleisimpiä ovat esimerkiksi haastattelut ja ryhmäkeskustelut, joissa tutkittavat voivat kertoa avoimesti omista kokemuksistaan. Myös havainnointi on tärkeä osa laadullista tutkimusta, sillä se auttaa tutkijaa näkemään, miten ilmiö ilmenee käytännössä. Toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa, jossa pyritään saamaan numeerisia tuloksia ja tilastoja, laadullinen tutkimus ei ole kiinnostunut siitä, kuinka monta ihmistä ajattelee tietynlailla. Sen sijaan tavoitteena on ymmärtää, miksi ihmiset ajattelevat tietyllä tavalla ja mitä heidän kokemuksensa merkitsevät.

Vaikka laadullinen ja määrällinen tutkimus eroavat toisistaan, molemmat voivat olla tutkimuksessa hyödyllisiä. Joskus näitä menetelmiä voidaan myös yhdistää, jolloin saadaan kattavampi ja monipuolisempi näkemys tutkittavasta ilmiöstä. Laadullinen tutkimus antaa usein syvällisemmän ymmärryksen ihmisten kokemuksista ja ajatuksista, mikä tekee siitä erinomaisen välineen, kun halutaan tutkia yhteisöjen osallistumista, hyvinvointia tai muita vastaavia ilmiöitä. (Jyväskylän yliopisto, n.d.)

4.2 Kysely ja haastattelu

Tutkimusmenetelmien valinta oli keskeinen osa opinnäytetyöni suunnittelua, sillä halusin varmistaa, että työntekijöiden kokemuksia osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä asumisyksikössä tarkastellaan mahdollisimman kattavasti ja syvällisesti. Valitsin opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi laadullisen lähestymistavan, koska halusin ymmärtää syvemmin, miten asumisyksikkö X:n työntekijät kokevat asiakkaiden yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutuvan yksikön arjessa. Päädyin käyttämään tutkimusmenetelmänä sekä kyselyä että haastatteluja, sillä ajattelin, että näiden menetelmien yhdistäminen antaisi kattavamman ja monipuolisemman kuvan henkilöstön näkemyksistä.

Kyselyjen ja haastattelujen käyttämisessä rinnakkain on myös se etu, että nämä menetelmät täydentävät toisiaan: kyselyllä voi tavoittaa laajemman joukon, kun taas haastatteluissa on mahdollista pureutua yksityiskohtiin ja henkilökohtaisiin näkemyksiin. Tämä lähestymistapa auttoi minua saamaan kokonaisvaltaisen kuvan opinnäytetyön aiheesta.

Ensimmäisenä toteutin kyselyn Forms-alustalla, joka on alusta, jolla voi helposti luoda kyselyitä, kerätä vastauksia ja analysoida dataa. Lähetin kyselyn jokaiselle yksikön 20 työntekijälle. Halusin saada edustavan otoksen yksikön kaikista ammattiryhmistä, joten kyselyyn kutsuttiin mukaan yksikön johtaja, neljä sosiaalihojaajaa, kaksi sairaanhoitajaa ja 13 ohjaajaa. Kyselyllä pyrin kartoittamaan työntekijöiden käsityksiä siitä, miten he näkevät yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutuvan asiakkaiden näkökulmasta. Kysyin muun muassa, miten he kokevat asiakkaiden osallistuvan yhteisiin toimintoihin ja saavatko asiakkaat mahdollisuuksia vaikuttaa yksikön toimintaan ja päätöksiin. Jätin myös tilaa avoimille vastauksille, joissa työntekijät saivat vapaasti ehdottaa keinoja, joilla yhteisöllisyyttä ja osallisuutta voitaisiin heidän mielestään kehittää.

Kyselyn lisäksi tein syvällisempiä haastatteluja kahdeksan työntekijän kanssa. Haastatteluihin osallistui yksikönjohtaja, neljä ohjaajaa, kaksi sosiaali-ohjaajaa ja yksi sairaanhoitaja. Valitsin haastateltavat niin, että mukaan saatiin mahdollisimman monipuolinen joukko eri tehtävissä toimivia työntekijöitä. Haastattelukysymykset laadin niin, että niiden avulla sain tietoa siitä, miten henkilöstö kokee oman roolinsa yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistämiseksi. Keskustelimme esimerkiksi siitä, millaisia käytäntöjä he jo toteuttavat asiakkaiden osallisuuden vahvistamiseksi ja millaisia haasteita he kohtaavat työssään. Lisäksi kysyin heidän ideoitaan siitä, miten asiakkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä voisi vielä parantaa tulevaisuudessa.

Näiden kahden menetelmän avulla sain laajaa ja yksityiskohtaista tietoa työntekijöiden kokemuksista. Kyselyn kautta sain kokonaiskuvan siitä, miten henkilöstö yleisesti kokee yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutuvan yksikössä, kun taas haastattelut antoivat mahdollisuuden syventää ymmärrystä konkreettisten esimerkkien ja henkilökohtaisten kokemusten kautta. Yhdistämällä nämä edellä mainitut menetelmät pystyin muodostamaan monipuolisen kuvan siitä, miten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta voitaisiin kehittää asumisyksikössä asiakkaiden näkökulmasta henkilöstön mielestä (Tietoarkisto, n.d.).

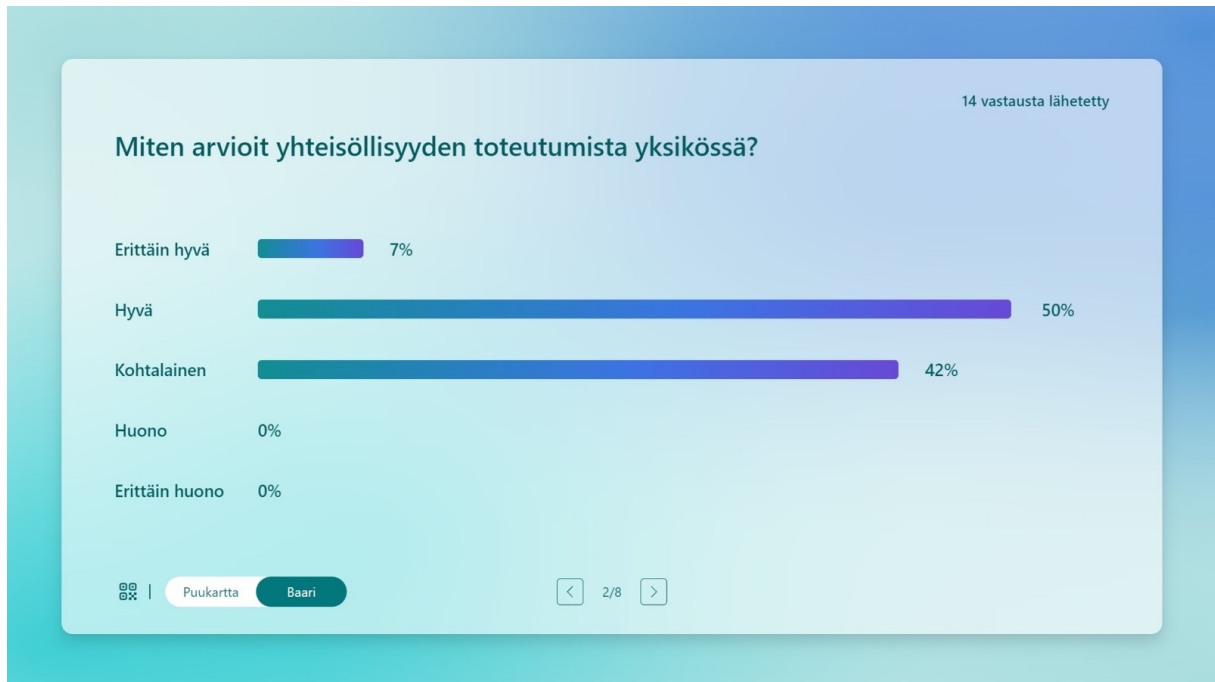
5 TULOKSET JA ANALYYSI

Opinnäytetyön aineisto perustui asumisyksikön vuoden 2023 asukastyytyväisyyskyselyyn, henkilöstön kyselyyn sekä henkilökunnan haastatteluihin. Asukastyytyväisyyskyselyllä kartoitettiin asiakkaiden kokemuksia ja näkemyksiä yhteisöllisyydestä ja osallisuudesta. Henkilökunnalle suunnattuun kyselyyn osallistui 14 työntekijää kahdestakymmenestä. Mukana oli ohjaajia, sosiaali-ohjaajia, sairaanhoitaja sekä yksikön johtaja. Lisäksi tehtiin syventäviä haastatteluja, joissa keskusteltiin neljän ohjaajan, kahden sosiaali-ohjaajan, sairaanhoitajan ja yksikönjohtajan kanssa. Näiden kolmen aineiston avulla saatiin monipuolinen ja kattava kuva yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutumisesta sekä niihin liittyvistä haasteista.

5.1 Yhteisöllisyyden toteutuminen asumisyksikössä

Yhteisöllisyyden toteutuminen asumisyksikössä sai yleisesti ottaen hyvät arviot, mutta parantamisen varaa löytyi myös. Henkilökunnan kyselyssä puolet vastaajista koki, että yhteisöllisyys toteutuu hyvin, ja 7 % oli sitä mieltä, että yhteisöllisyys on erittäin hyvällä tasolla. Toisaalta 43 % arvioi sen toteutuvan vain kohtalaisesti, mikä viittaa siihen, että vaikka yhteisöllisyys on olemassa, sen eteen voisi tehdä vielä enemmän työtä. Tulokset on esitelty kuvaajassa 1.

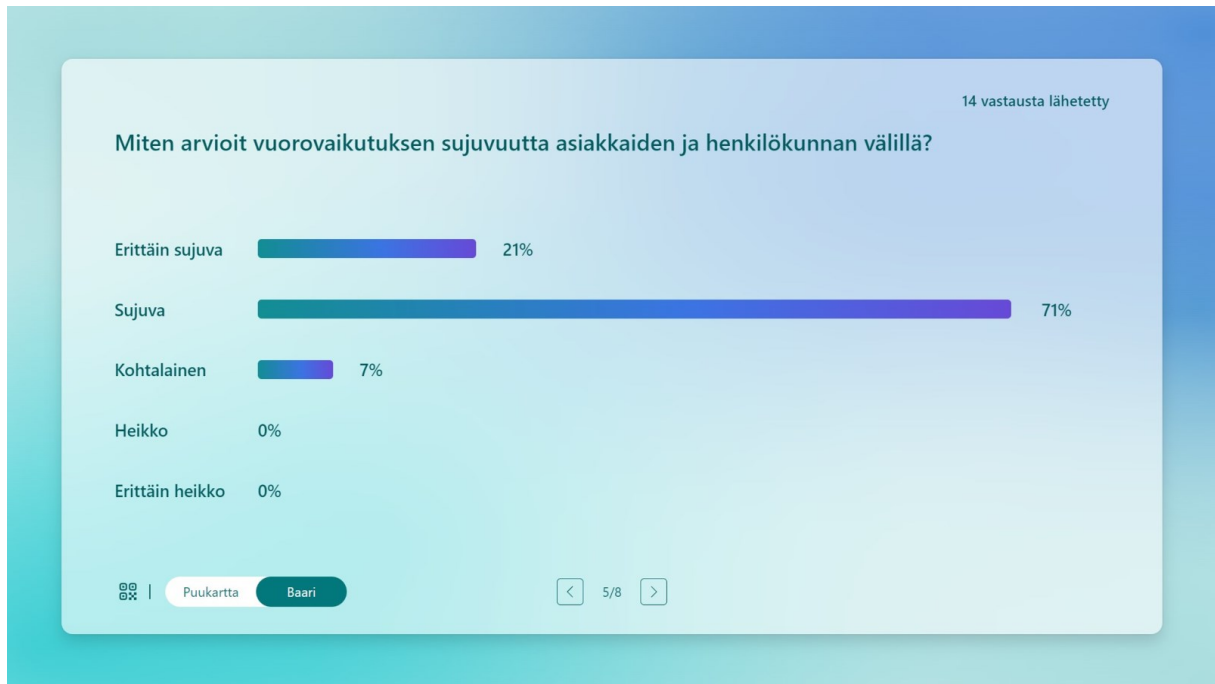
Kuvaaja 1. Yhteisöllisyyden toteutuminen yksikössä.

Henkilökuntaan kuuluvat vastaajat arvioivat yhteisöllisyyden toteutumista yksikössä. 50 prosenttia vastaajista koki, että yhteisöllisyys toteutuu hyvin, kun taas 42 prosenttia arvioi sen toteutuvan kohtalaisesti. Ainoastaan 7 prosenttia piti yhteisöllisyyden toteutumista erittäin hyvänä, eikä kukaan vastaajista arvioinut sitä huonoksi tai erittäin huonoksi.

Työntekijöiden ja asiakkaiden välisestä vuorovaikutuksesta saatiin myös positiivista palautetta: 71 % henkilökunnasta koki vuorovaikutuksen sujuvan hyvin ja 21 % erittäin hyvin. Tämä on hyvä merkki, koska yhteisöllisyys rakentuu osittain siitä, että kaikki tuntevat olevansa osa samaa joukkoa ja että kommunikaatio toimii sujuvasti. Kun työntekijät ja asiakkaat voivat keskustella avoimesti ja ymmärtävät toistensa näkemyksiä, on helpompi luoda lämmin ja avoin ilmapiiri. Vuorovaikutuskyselyn tuloksia käydään läpi kuvaajassa 2.

Kuvaaja 2. Vuorovaikutuksen sujuvuus.

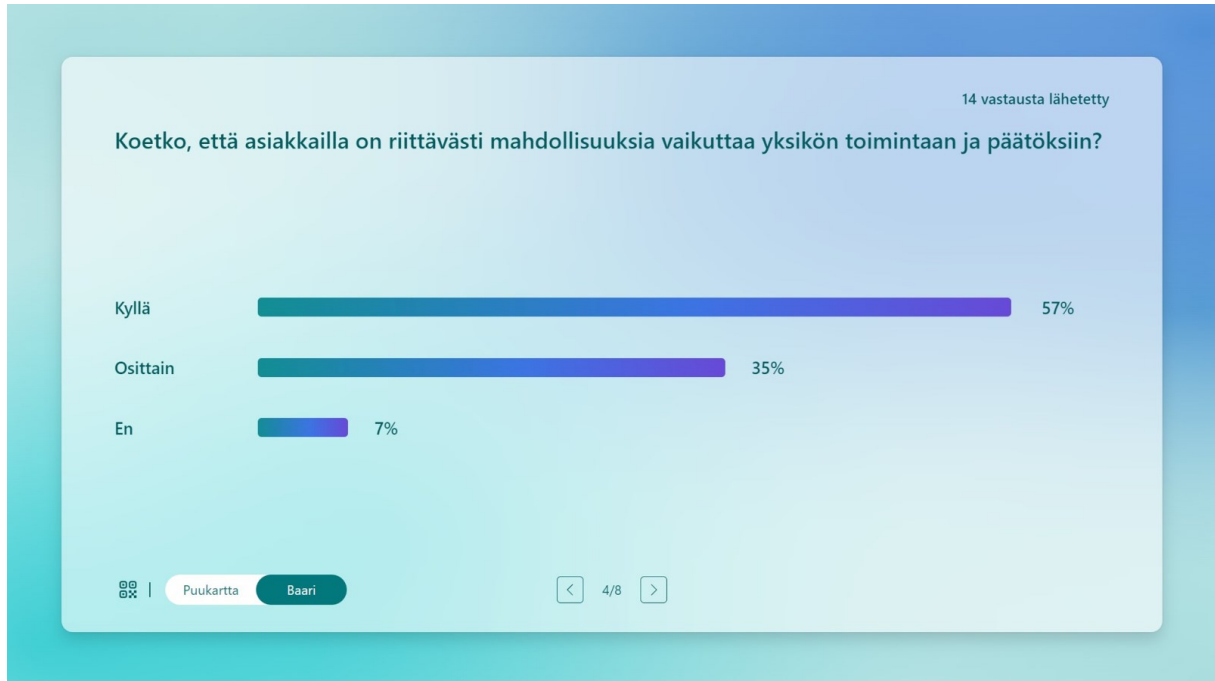
Henkilökuntaan kuuluvat kyselyn vastaajat arvioivat vuorovaikutuksen sujuvuutta asiakkaiden ja henkilökunnan välillä. 77 prosenttia vastaajista koki vuorovaikutuksen sujuvaksi, ja 21 prosenttia arvioi sen melko sujuvaksi. Vain 2 prosenttia vastaajista koki vuorovaikutuksen olevan vaikeaa tai erittäin vaikeaa.

Yksi tärkeä yhteisöllisyyden perusta on turvallinen ja viihtyisä ilmapiiri, ja tässä yksikössä se näyttäisi olevan hyvin kunnossa. Kaikki henkilökunnan kyselyyn vastanneet olivat sitä mieltä, että yksikössä on turvallinen ilmapiiri, mikä mahdollistaa yhteisöllisyyden kehittymisen. Turvallinen ilmapiiri antaa kaikille tilaa olla oma itsensä ja osallistua yhteisiin toimintoihin ilman pelkoa tuomitukseksi tulemisesta.

5.2 Osallisuuden toteutuminen asumisyksikössä

Osallisuus, eli mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään ja yksikön asioihin, koettiin tärkeäksi ja se näyttäisi kyselyn perustella toteutuvan kohtalaisesti. Henkilökunnan kyselyssä 93 % vastaajista oli sitä mieltä, että asiakkailta on riittävästi mahdollisuuksia vaikuttaa yksikön toimintaan. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että asiakkaiden toiveita ja mielipiteitä kuunnellaan ja heidän ehdotuksensa pyritään ottamaan huomioon arjen päätöksenteossa. Tämä on tärkeää, sillä osallisuuden tunne voi antaa asiakkaille kokemuksen siitä, että he ovat aidosti osa yhteisöä. Asiakkaiden kokemat vaikutusmahdollisuudet on kuvattu kuvaajassa 3.

Kuvaaja 3. Asukkaiden kokemat vaikutusmahdollisuudet.

Vastaajat arvioivat, onko asiakkaille tarjottu riittävästi mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa yksikön toimintaan ja päätöksiin. 57 prosenttia vastaajista koki, että asiakkailta on riittävästi mahdollisuuksia vaikuttaa, mutta 35 prosenttia ei ollut samaa mieltä. Vain 7 prosenttia ei uskonut, että asiakkaille olisi tarjottu lainkaan mahdollisuuksia osallistua toimintaan.

Vaikka asiakkailta on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa, käytännössä heidän osallistumisensa yhteisiin tapahtumiin ja toimintaan on kuitenkin melko vähäistä. Henkilökunnan mukaan 71 % asiakkaista osallistuu toimintaan harvoin ja 29 % satunnaisesti. Tämä viittaa siihen, että kaikille ei välttämättä löydy mielekästä tekemistä tai osallistumiskynnys voi olla liian korkea. Asiakkaiden toiveissa nousivat esiin esimerkiksi vertaistuellinen ryhmätoiminta, puutarharyhmän jatkaminen sekä erilaiset retket ja ulkoilut. Lisäksi muutamat mainitsivat elokuvaillat ja miesten illat, joissa voisi olla rentoa yhdessäoloa ilman paineita.

5.3 Yhteisöllisyyden ja osallisuuden haasteet

Kehittämistyössä kävi ilmi, että vaikka yhteisöllisyys ja osallisuus toteutuvat kohtalaisesti, niihin liittyy myös selkeitä haasteita. Henkilökunta koki, että asiakkailla on periaatteessa hyvät mahdollisuudet osallistua, mutta käytännössä osallistuminen jää monelta vähäiseksi. Syitä tähän voi olla monia: esimerkiksi asiakkaiden terveydentila voi rajoittaa osallistumista, tai sitten yksikössä tarjottu toiminta ei tunnu kaikille tarpeeksi kiinnostavalta.

Henkilökunnan haastatteluissa ja kyselyissä nousi esiin myös erilaisia ehdotuksia siitä, miten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta voisi vahvistaa. Esimerkiksi toivottiin lisää asiakkaiden toiveisiin perustuvaa toimintaa, kuten miesten iltoja, joissa olisi rentoa yhdessäoloa ilman suuria suunnitelmia. Myös työpajatoiminta koettiin hyväksi keinoksi lisätä osallisuutta – asiakkaat voisivat rakentaa esimerkiksi linnunpönttöjä tai pieniä huonekaluja, jolloin he saisivat käsillä tekemisen kautta onnistumisen kokemuksia ja samalla yhteisöllisyys vahvistuisi.

Henkilökunta koki itsensä tärkeäksi osallisuuden tukijaksi. Moni mainitsi, että he voisivat olla enemmän mukana asiakkaiden arjessa ja kuunnella heidän toiveitaan tarkemmin. Työntekijät näkevät roolinsa ikään kuin sillanrakentajina, jotka luovat mahdollisuuksia ja auttavat asiakkaita löytämään tapoja osallistua. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että asiakkaat otettaisiin mukaan suunnittelemaan yhteisiä tapahtumia tai heille annettaisiin pieniä vastuutehtäviä arjessa, jotta he tuntisivat itsensä tarpeellisiksi ja osaksi yhteisöä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Opinnäytetyössä tehtyjen kyselyn ja haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että yhteisöllisyys nähdään kehittämistyössä mukana olleessa asumisyksikössä tärkeänä, ja sen toteutuminen on jo nyt melko hyvällä tasolla. Käytössä olevat toimintatavat, kuten asukaskokoukset ja viikko-ohjelmat, tukevat yhteisöllisyyttä tarjoamalla strukturoitua toimintaa ja asukkaiden mahdollisuuksia osallistua. Kuitenkin haasteena on asukkaiden passiivisuus ja sitoutumisen puute, mikä vaikuttaa suoraan osallistumisen tasoon.

Henkilökunnan rooli korostuu yhteisöllisyyden edistämisessä. Heidän vastuullaan on paitsi turvallisen ilmapiirin luominen, myös asukkaiden rohkaiseminen ja motivointi osallistumaan. Tämä on haastavaa, sillä asukaskunta on monimuotoinen, ja asukkaiden yksilölliset tarpeet voivat vaihdella paljon. Työntekijöiden aktiivisuus ja kyky kohdata jokainen asukas omista lähtökohdistaan ovat keskeisiä tekijöitä onnistumisen kannalta.

6.1 Kehittämisehdotukset

Opinnäytetyössä nousi esille useita kehittämisehdotuksia, joiden avulla yhteisöllisyyttä ja osallisuutta voidaan vahvistaa:

1. Matalan kynnyksen toiminnan lisääminen

Asukkaat osallistuvat parhaiten toimintaan, joka ei vaadi liiallista sitoutumista tai erityisiä vaatimuksia.

2. Henkilökohtaisempi lähestyminen

Asukkaiden aktivoimiseksi henkilökunta voisi tehdä enemmän yksilöllistä työtä, kuten kutsua asukkaita henkilökohtaisesti mukaan ryhmiin ja tapahtumiin. Oven takana käynti ja suora kohtaaminen voisivat motivoida erityisesti niitä, jotka muuten jäävät helposti sivuun.

3. Esteettömyyden ja kielitietoisuuden lisääminen

Osallistumisen esteitä, kuten liikuntarajoitteita (liittyy erityisesti retkiin) tai kielimuuria, tulisi vähentää. Tiedotteita tulisi tarjota useammilla kielillä. Lisäksi tapahtumien suunnittelussa tulisi ottaa huomioon, että ne ovat fyysisesti saavutettavia kaikille. Tämä liittyy esimerkiksi retkiin asumisyksikön ulkopuolelle.

4. Henkilökunnan aktiivisempi rooli

Henkilökunnan läsnäolo ja aktiivinen osallistuminen ryhmiin ja tapahtumiin voivat innostaa asukkaita mukaan. Kun työntekijät näyttävät esimerkkiä, se luo luottamusta ja kannustaa asukkaita osallistumaan.

5. Asukkaiden ideat mukaan suunnitteluun

Asukkaita voisi kannustaa osallistumaan esimerkiksi juhlien tai muiden tapahtumien suunnitteluun. Tämä lisää yhteisöllisyyden kokemusta ja antaa mahdollisuuden vaikuttaa omaan ympäristöön.

6. Aktiivisempi tiedottaminen

Tiedottamisen tulisi olla näkyvämpää ja monikanavaisempaa. Esimerkiksi ilmoitukset voisivat olla suurempia, värikkäämpiä ja sijoitettu sellaisiin paikkoihin, joissa ne huomataan varmasti. Lisäksi muistutuksia tapahtumista voisi antaa henkilökohtaisesti tai viestien muodossa.

6.2 Yhteenveto

Yhteisöllisyys ja osallisuus asumisyksikössä tarvitsevat tuekseen matalan kynnyksen toimintaa, yksilöllistä kohtaamista ja esteiden vähentämistä. Henkilökunnan rooli on keskeinen, mutta myös asukkaita on tärkeää osallistaa enemmän suunnitteluun ja toteutukseen. Näiden kehittämisehdotusten avulla voidaan luoda ympäristö, jossa yhä useampi asukas tuntee itsensä osalliseksi ja tärkeäksi osaksi yhteisöä.

7 POHDINTA

Tämä opinnäytetyö käsitteli yhteisöllisyyttä ja osallisuutta asumisyksikössä henkilöstön näkökulmasta. Työn tekeminen oli monivaiheinen prosessi, jonka aikana pääsin syventymään todella ajankohtaiseen ja tärkeään aiheeseen. Pohdinnassa keskityn arvioimaan opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä, omaa oppimistani prosessin aikana, työn merkitystä ammattialaleni sekä sen ajankohtaisuutta. Haluan myös avata, miten näen tämän työn tulokset ja miten niitä voisi tulevaisuudessa hyödyntää.

7.1 Luotettavuus

Kehittämistyön luotettavuus rakentui monista eri tekijöistä. Valitsin tutkimusmenetelmiksi kyselyn ja haastattelut, koska niiden avulla sain yhdistettyä laajempaa yleiskuvaa ja yksityiskohteisempia henkilökohtaisia näkemyksiä. Kysely tavoitti suuren osan henkilöstöstä, ja vastausprosentti oli mielestäni hyvä. Tämä osoittaa, että aihe oli työntekijöille tärkeä ja he halusivat osallistua. Haastatteluissa sain arvokkaita syvällisiä vastauksia, jotka toivat esiin työntekijöiden arjen kokemuksia ja ideoita yhteisöllisyyden kehittämiseksi.

Luotettavuutta lisäsi myös se, että sain mukaan eri ammattiryhmien edustajia – ohjaajia, sosiaaliohjaajia, sairaanhoitajan ja yksikönjohtajan. Näin sain mahdollisimman kattavan näkemyksen siitä, miten yhteisöllisyys ja osallisuus näyttäytyvät erilaisista rooleista käsin. Tämä monipuolisuus vahvisti opinnäytetyön luotettavuutta, sillä se auttoi hahmottamaan kokonais kuvaa asumisyksikön arjesta.

Luotettavuuden kannalta olisi voinut olla hyödyllistä myös ottaa mukaan asukkaiden näkökulma, mutta tämä ei ollut mahdollista opinnäytetyön rajallisen laajuuden vuoksi. Toisaalta työn tarkoitus oli nimenomaan henkilöstön näkökulmien tarkastelu, joten tässä mielessä opinnäytetyö vastasi tavoitteisiinsa hyvin. Tulevaisuudessa voisi kuitenkin olla kiinnostavaa tehdä vastaavanlainen kehittämistyö, jossa huomioidaan myös asukkaiden kokemukset.

7.2 Eettisyys

Opinnäytetyön eettisyys oli minulle erityisen tärkeää, koska asumisyksikössä työskentelee haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kanssa toimiva henkilöstö. Vaikka opinnäytetyö keskittyi henkilökunnan kokemuksiin, oli tärkeää, ettei asiakkaiden yksityisyyttä tai turvallisuutta vaarannettu missään vaiheessa. Tämän vuoksi tilaajayksikköä ja sen asiakkaiden taustoja ei tuotu työssä esille tarkasti, ja kaikki osallistujat pysyivät täysin anonyymeinä.

Kyselyyn ja haastatteluihin osallistuminen oli vapaaehtoista, ja kaikille osallistujille kerrottiin selkeästi opinnäytetyön tarkoitus ja se, miten heidän vastauksiaan käsitellään. Korostin alusta alkaen, että kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti eikä yksittäisiä henkilöitä voida tunnistaa lopullisesta työstä. Tämä loi osallistujille turvallisen ilmapiirin, jossa he uskalsivat kertoa näkemyksistään avoimesti.

Pidin huolta myös siitä, että opinnäytetyössä noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä. Esimerkiksi haastatteluvastaukset litteroitiin tarkasti, mutta niiden analysoinnissa käytettiin anonymisoituja muotoiluja. Tämä auttoi varmistamaan, että osallistujat eivät tunteneet olevansa ”tutkinnan kohteena” vaan osana kehittämistä. Eettiset periaatteet loivat koko prosessille pohjan.

7.3 Oma oppiminen ja kehittyminen

Tämän työn tekeminen oli minulle todella opettavainen kokemus. Opin valtavasti sekä kehittämistyön tekemisestä että yhteisöllisyyden ja osallisuuden teemoista. En ollut aiemmin käyttänyt kyselytyökaluja, mutta Forms-alustan käyttö oli yllättävän helppoa, ja siitä tuli tärkeä osa opinnäytetyön prosessia. Haastattelujen toteuttaminen jännitti aluksi, mutta ne osoittautuivat erittäin mielenkiintoisiksi ja palkitseviksi. Sain paljon käytännön kokemusta siitä, miten vuorovaikutus toimii haastattelutilanteessa ja miten hyviä kysymyksiä kannattaa muotoilla.

Työn tekeminen auttoi myös hahmottamaan, miten kehittämistyö ja käytännön kehittäminen yhdistyvät. Vaikka opinnäytetyön tekeminen oli välillä työlästä ja vei paljon aikaa, koin sen todella merkitykselliseksi. Opin myös hallitsemaan suurta tietomäärää ja jäsentämään sitä selkeäksi kokonaisuudeksi. Tämä on taito, josta on varmasti hyötyä tulevaisuuden työelämässä.

Eriytyisen tärkeänä pidän sitä, että opin arvostamaan henkilökunnan roolia yhteisöllisyyden ja osallisuuden mahdollistajana. Työntekijöiden näkemykset toivat esiin, kuinka suuri merkitys heidän arkisilla valinnoillaan ja teoillaan voi olla asukkaiden kokemuksille. Tämä ymmärrys tulee varmasti auttamaan minua omassa ammatillisessa kasvussani.

7.4 Merkitys ammattialalle

Tämä opinnäytetyö on mielestäni tärkeä yhteisöpedagogin ammattialalle, koska se nostaa esiin konkreettisia tapoja, joilla yhteisöllisyyttä ja osallisuutta voidaan vahvistaa asumisyksiköissä. Työn tulokset korostavat, että henkilöstön aktiivisuus ja sitoutuminen ovat avainasemassa, kun yhteisöä pyritään kehittämään. Henkilökunnan näkemykset tarjoavat arvokasta tietoa siitä, millaisia käytäntöjä ja toimintamalleja voitaisiin ottaa käyttöön muuallakin.

Opinnäytetyössä esitetyt kehittämissuositukset, kuten matalan kynnyksen toiminnan lisääminen ja asukkaiden aktiivisempi osallistaminen toiminnan suunnitteluun, ovat sovellettavissa laajasti eri yhteisöissä. Ne osoittavat, että pienilläkin muutoksilla voi olla suuri vaikutus siihen, miten ihmiset kokevat olevansa osa yhteisöä ja vaikuttavansa omaan elämäänsä.

Yhteisöpedagogin työssä korostuu usein yksilön ja yhteisön välinen vuorovaikutus, ja tämä työ tuo esiin, miten sitä voidaan tukea käytännössä. Tulokset antavat työkaluja siihen, miten erilaisista taustoista tulevia ihmisiä voidaan auttaa löytämään paikkansa yhteisössä ja osallistumaan aktiivisesti. Näen, että työni voi tarjota inspiraatiota myös muille alan opiskelijoille ja ammattilaisille.

7.5 Ajankohtaisuus ja tulevaisuuden näkymät

Opinnäytetyön aihe on hyvin ajankohtainen, sillä yhteisöllisyyden ja osallisuuden merkitys korostuu jatkuvasti. Nykyään puhutaan paljon siitä, miten yksinäisyys ja ulkopuolisuuden kokemukset ovat lisääntyneet, ja nämä ilmiöt koskettavat erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä. Tämä työ vastaa osaltaan näihin haasteisiin tarjoamalla konkreettisia kehitysehdotuksia asumisyksiköille.

Näen, että työn tuloksia voisi hyödyntää laajemminkin esimerkiksi koulutuksessa tai uusien toimintamallien kehittämisessä. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen on tärkeä tavoite kaikissa yhteisöissä, ja tämän työn havainnot tarjoavat siihen hyvän lähtökohdan. Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista jatkaa kehittämistyötä esimerkiksi asukkaiden näkökulmasta tai laajentaa sitä tarkastelemaan yhteisöllisyyden vaikutuksia yksilöiden hyvinvointiin.

7.6 Lopuksi

Tämän opinnäytetyön tekeminen oli opettavainen ja merkityksellinen prosessi, joka auttoi minua kehittymään niin opiskelijana kuin tulevana ammattilaisena. Työ avasi minulle uusia näkökulmia yhteisöllisyyden ja osallisuuden merkitykseen ja antoi konkreettisia esimerkkejä siitä, miten niitä voidaan edistää käytännössä. Koen, että tämä työ on paitsi vastaus kysymyksiin myös lisä ammattialani kehittämiseen. Olen tyytyväinen siihen, että sain olla mukana tutkimassa tärkeää aihetta ja tuomassa esiin ratkaisuja, jotka voivat parantaa monien ihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia.

LÄHTEET

Filander, K., & Vanhalakka-Ruoho, M. (2009). Yhteisöllisyys liikkeessä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Hyypä, M. (2002). Elinvoimaa yhteisöstä: Sosiaalinen pääoma ja terveys. PS-kustannus.

Hyypä, M. (2005). Me-hengen mahti. PS-kustannus.

Hyypä, M. T. (2011). Elinvoimaa yhteisöstä. Tieteessä tapahtuu, 29(8). <https://journal.fi/tt/article/view/4639> [Viitattu 24. marraskuuta 2024].

Isola, A., Hämäläinen, M., Järvinen, T., & Peltola, K. (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Julkari. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Viitattu 18. lokakuuta 2024].

Jyväskylän yliopisto. (n.d.). Laadullinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. <https://sites.app.jyu.fi/mehu/fi/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus> [Viitattu 22. marraskuuta 2024].

Kähkönen, P. (2018). Kehitysvammaisten osallisuus asumisratkaisuihin läheisten kuvaamana (Julkaisunumero URN: NBN: fi: jyu-201803221814). Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto JYX. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57393/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201803221814.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Viitattu 18. lokakuuta 2024].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (n.d.). Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet> [Viitattu 23. marraskuuta 2024].

LIITTEET

Hei,

Olen Alexi Alexandersson ja opiskelen Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogiksi. Teen opinnäytetyötäni aiheesta yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen asumisyksikössä X - henkilöstön näkemys. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, miten asumisyksikön henkilökunta kokee yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutumisen asumisyksikössä sekä miten yhteisöllisyyttä ja osallisuuden tunnetta pystyttäisiin lisäämään ja vahvistamaan.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista, anonymia ja vastauksesi ovat erittäin tärkeitä Opinnäytetyöni onnistumiselle.

Kiitos ajastasi ja osallistumisestasi!

1. Yleinen kokemus

- Miten koet yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutuvan tällä hetkellä asumisyksikössä?
- Kuinka tärkeänä pidät yhteisöllisyyttä ja osallisuutta asumisyksikön toiminnassa?
- Millaisia asioita toivoisit tapahtuvan enemmän, jotta yhteisöllisyys vahvistuisi?

2. Henkilöstön rooli

- Mikä on mielestäsi henkilökunnan rooli yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistämisessä asukkaiden keskuudessa?
- Onko henkilökunnalle annettu riittävästi tukea ja koulutusta yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamisessa?

3. Nykyiset säännöt ja käytännöt

- Minkälaisia käytäntöjä tai toimintoja on jo olemassa asumisyksikössä, jotka tukevat yhteisöllisyyttä ja osallisuutta?
- Mitkä näistä käytännöistä on toimivimpia? Miksi?
- Onko jotain käytäntöjä tai toimintoja, jotka mielestäsi eivät toimi odotetusti? Mitä kehitysehdotuksia sinulla olisi niiden parantamiseksi?

4. Asukkaiden osallisuus

- Miten asukkaiden osallisuus ilmenee päivittäisessä toiminnassa?

- Millä tavalla asukkaat otetaan mukaan päätöksentekoon ja päivittäiseen toimintojen suunnitteluun?
- Koetko, että kaikilla asukkailla on yhtäläinen mahdollisuus osallistua yhteisön toimintaan? Jos ei, mitä voitaisiin tehdä paremmin?

5. Haasteet ja esteet

- Millaisia haasteita olet kohdannut yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisäämisessä?
- Mitkä tekijät rajoittavat asukkaiden aktiivista osallistumista yhteisön toimintaan?

6. Kehitysehdotukset ja vapaa sana

- Mitä uusia ideoita sinulla on, joilla voisi vahvistaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta asumisyksikössä?
- Miltä toivoisit asumisyksikön yhteisöllisyyden ja osallisuuden näyttävän tulevaisuudessa?

Hei,

Olen Alexi Alexandersson ja opiskelen Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogiksi. Teen opinnäytetyötäni aiheesta yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen asumisyksikössä X - henkilöstön näkemys. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, miten asumisyksikön henkilökunta kokee yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutumisen asumisyksikössä sekä miten yhteisöllisyyttä ja osallisuuden tunnetta pystyttäisiin lisäämään ja vahvistamaan.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, anonyymia ja vastauksesi ovat erittäin tärkeitä opinnäytetyöni onnistumiselle.

Kiitos ajastasi ja osallistumisestasi!

1. Taustatiedot

Kuinka kauan olet työskennellyt tässä yksikössä?

- Alle 6 kuukautta
- 6-12 kuukautta
- Yli vuosi

2. Yhteisöllisyys

Miten arvioit yhteisöllisyyden toteutumista yksikössä?

- Erittäin hyvä
- Hyvä
- Kohtalainen
- Huono
- Erittäin huono

Kuinka aktiivisesti asiakkaat osallistuva yhteisiin tapahtumiin ja toimintoihin?

- Usein
- Satunnaisesti
- Eivät juuri koskaan
-

3. Osallisuus

Koetko, että asiakkailla on riittävästi mahdollisuuksia vaikuttaa yksikön toimintaan ja päätöksiin?

- Kyllä

- Osittain
- En

Miten henkilökunnan toiminta voisi tukea paremmin asukkaiden osallisuutta?

4. Vuorovaikutus ja hyvinvointi

Miten arvioit vuorovaikutuksen sujuvuutta asiakkaiden ja henkilökunnan välillä??

- Erittäin sujuva
- Sujuva
- Kohtalainen
- Heikko
- Erittäin heikko

Koetko, että yksikössä on turvallinen ja viihtyisä ilmapiiri?

- Kyllä
- En

5. Kehitysehdotukset

Mitä toimenpiteitä ehdottaisit yhteisöllisyyden ja osallisuuden parantamiseksi yksikössä?

Asumisyksikön X asukaskysely 2023

5. Olen saanut vaikuttaa asumiseeni liittyviin asioihin

Samaa mieltä 63,3%

Osittain samaa mieltä 30,0%

Ei samaa eikä eri mieltä 6,7%

Osittain eri mieltä 0,0%

Eri mieltä 0,0%

N 30

13. Olen kiinnostunut ryhmätoiminnoista

Samaa mieltä 40,0%

Osittain samaa mieltä 23,3%

Ei samaa eikä eri mieltä 26,7%

Osittain eri mieltä 6,7%

Eri mieltä 3,3%

N 30

14. Minkälaista ryhmätoimintaa toivoisit?

Lisää vertaistuellista ryhmätoimintaa.

Puutarharyhmä taas ensi keväänä

Retkiä eri paikkoihin.

Miesten ilta

Leffa? Vois kattoo elokuvia!

15. Minkälaisista työtoimintaa toivoisit?

Huolto- ja siistijöiden toimintaa sekä talkoo työtä.

Toimivaa

Kuntouttavaa

Työtoimintaa työkkärin puolesta :-)

Roskien vientiä ja roskien siivou pihalta

Rakennus / hultopitoisia töitä

16. Miten sinut saisi osallistumaan yhteiseen toimintaan?

Esimerkiksi verstaan yhteinen käyttö. Vaikka lintulaudan tekeminen tai penkin tai pienen lipaston / hyllykön.

Kun saa noi lääkärikäynnit loppuun. Pitää saada kipinä. Omasta mielestäni vointini on vuosien varrella parantunut huomattavasti. Harvemmin on

niin helvetin sekaisin, mutta yksittäisetkin jupakat sortaa muuria ja vaikuttaa negatiivisesti koko paranemis prokkikseen.

Kysymällä.

Minua kiinnostavaa toimintaa

Riittävän mielekästä toimintaa

en tiedä

Jos on sellaista tarjolla mikä on itselleen miellyttävää